

Nekaj kilometrov oddaljeni od središča mesta, dosegljivi v kakih petnajstih ali morda celo dvajsetih minutah avtomobilske vožnje, pa stoje in počasi razpadajo, neuporabljeni in zapuščeni, gradovi, kot so na primer Jablje, Krumperk, najbrž že nerešljivi dolski grad, pa Bokalce pred vratia Ljubljane, pa še toliko drugih.

V zahodnoevropskih mestih se strokovnjaki, za ceno miru in pogojev za koncentrirano duševno delo, vozijo tudi po uro in več daleč v službo – nam so te častitljive, udobne in razsežne stare zgradbe s svojimi senčnatimi parki – predaleč. Pa obnova, ta bi sta-

la preveč! Če pomislimo, da bi za ceno tistega, kar bi prenova gradu stala več kakor gradnja nove betonske škatle za vžigalice, rešili pričevanje o svoji preteklosti in neponovljivo estetsko ter umetniško kvaliteto slovenske pokrajine, bi nas po vsej logiki morala srečati pamet. Pa nas ne! Pred našimi očmi gredo v nič vrednote, s katerimi izgubljammo vrednost mi sami kot zgodovinska družba in postajamo nekaj trenutnega, začasnega, nekaj, kar je že v začetku namenjeno za odmet, nekaj kakor embalaža. Embalaža česa? Zvesti? Te, po vsem prej povedanem sodeč, prav gotovo ne!

Laični esejček o Bogu in Cerkvi

Iztok Osojnik

Človek je z Bogom določen. Govorica, s katero meri svet in sebe, raste iz pozabe spomina, ki ga je ustrojila podoba Boga. Gre za razlomljeno in neuresničeno podobo (iluzijo), a ravno kot taka usmerja pozornost in ji vsiljuje obet, skrit za likom očeta, ki ga ni. Ta podoba je predčloveška, današnji človek se vanjo rodi. Že vnaprej vzpostavlja njegov nezavedni okvir umevanja. Toda človek misleče misli in zori. Nekoga dne mu nekaj prešine misel. Človek se pogleda. Toda človek nikoli ne misli samo svojih misli. V njegovih mislih se misli svetovna misel. V človekovem pogledu zborujejo oči vseh ljudi. Iz neznanega skupnega vrelca se nateka v človeka enotni ustroj pogle-

da, ki mu človek služi z mislečim mišljenjem. Tako se začne. Človek v svoji misli prepozna misel, ki se mu vsili. Misel, ki ga meri z nemogočim metrom in zahtevo, ki obeta samo nekaj nejasnega. Ta tuja misel, na katero naleti v mislečem mišljenju, je misel, ki onemogoča. Je nemogoča misel.

Vendar človek kljub temu misli. Torej ni misleče mišljenje tisto, ki ni mogoče, ampak je misel, ki jo vsiljuje neka zahteva, tista, ki ni uresničljiva. V misli, ki pride k človeku ob rojstvu, se torej skriva nasilje, na katerega je treba biti pozoren. To nasilje se imenuje metafizika. To so znane stvari. Toda človek je sam svoj mislec in noben zgodovinski »obrat« ne more razrešiti njegove zmede. Misleče mišljenje je mogoče le v prisotnosti človeka, ki ravnokar misli. A misleče mišljenje naleti na oviro, ki mu zapreči pot. Zato sem na tem mestu oblikoval nekaj stavkov o

tisti najbolj vitalistični in različni metafizične zapreke, ki se istovetno s samo esenco življenja kot takega. Ki postavlja zahtevo po odločitvi za življenje. Kaj lahko neuresničen človek, ki misleče misli v celoviti prisotnosti svetovne misli, reče o Bogu? Človek, ki mirno dvigne svoj pogled in se zagleda v sočloveka, ki v imenu Boga nekaj nejasnega namiguje in zahteva tisto najhujše: brezprizivno *univerzalno* pokornost misli?

1. Človek, ki razmišlja o Bogu, je subjekt. Namreč zaprečeni in z govorico prešiti subjekt nemogočega uresničenja podobe samouresničenja. Človek v molitvi, ki je ena izmed oblik misli, ostri govorico na poti k izniku smisla. A temeljna podoba, ki začrta njegovo pot proti Bogu že na začetku, ni z njim samo v času spokojne radoživosti, ampak tudi v času nemirnega preskakovanja misli, ki vedno znova poblisne kot odblesek, kot refleksija prostomiselnih teme. Človek z mislijo osami, za kar verjame, da ga obkroža. Toda kokon njegovega ideala je tudi rešetka njegove ječe. Fantazma o Bogu, ki ga oblikuje in določa *credo* ter *precatio*, nemogoča ravno to, kar obeta podoba, to je, primarno uresničitev, razodetje Boga. A uobličena Boga v tako zastavljeni topografiji zrelosti seveda ni.

2. Človek meri Boga po svoji podobi, hkrati pa to podobo prikazuje kot samo Božje obličje, kot njegovo učlovečenje. S Kristusom je farsa o izbranem ljudstvu pripeljana do vrhunca. Iz tega požene pojem subjekta. Toda ne gre le za filozofsko kategorijo, ampak za ontološki vzorec, ki oblikuje človekov psihični ustroj. Ni izbrano le ljudstvo, ampak tudi posameznik. Tako se samorazumevanje utemelji na zgodbi o

trpljenju, zavrženosti in žrtvi, nad katero je posvetni Zakon izvršil zločin (okolje je krivično, sedanost me ne razume). Ta zgodba predstavlja uresničenje Božje ljubezni. Kot način izbranosti zgodba ponudi neizbranost. Blagor neizbranim, kajti njihovo je Božje kraljestvo. Identifikacijski ekskluzivizem te ideologije je impresiven in že vnaprej slavi to, čemur se med teoretiki reče užitek v diskurzu (ljubezen ne obstaja). Ločiti človeka od Boga tako, da samo ločenost uveljavi kot stanje v Bogu. Ideološki mehanizem take zgodbe je brezmejno učinkovit in težko opazljiv.

3. Če je Bog univerzalen (*katholikos*), od kod potem monopolizem institucije, torej Cerkve? Bog se neposredno daje tako, da se skriva. Njegova vseprisotnost je kot dnevna luč. Od kod potemtakem ekskluzivizem Cerkve, ki se vsiljuje kot posrednik te neposrednosti? Jasno od kod – zgodba je interpretacija, in to si prilašča Cerkev (za podobo Boga se skriva volja za oblast). Ne zanima je izkušnja Boga, ki ga v Cerkvi sploh ni, ampak avtoriteta, ki jo dobavlja njegovo (zapisano) Ime, to je Knjiga. Avtoriteta se ohranja s čuvanjem in posredovanjem kanona. Zakoni vere ne izhajajo neposredno od Boga, ampak iz interpretacije zgodbe o Bogu, ki pripoveduje o njegovem prikazanju. To, kar doživljamo, je Božje razodetje. Zgodba pa, ki je že sama po sebi (kanonizirana) interpretacija, to razodetje zastre in zoži na Smisel, na sprevrženo podobo Avtoritete.

4. Interpretacija je vedno vpeta v geometrijo resnice, ki je čisti konstrukt. Koncept, ki se sklicuje na aksiomatski red, za katerega se predpostavlja, da je čezsubjektivni *ordo universalis*.

5. Ločiti je torej treba med stvarmi, ki se tičejo Boga, in tistimi, ki so stvar Cerkve, neke institucije, ki se pod zastavo Imena bojuje za privilegije. Blatenje Boga (blasfemija) je nekaj, s čimer bo obračunal Bog. Če kdor koli misli, govori ali deluje proti Bogu, bo Bog, ki je vsemočen, že sam poskrbel zanj. Božje pravo je v rokah Boga in ne potrebuje človeka ali kaknega urada (Cerkve ali Inkvizicije), da bi ga zastopal. Kar pa se tiče cerkvenega prava, je to stvar družbenih in političnih razmer, pri katerih posamezniki, ki se združujejo v Cerkvi, vztrajajo oziroma s katerimi se tisti zunaj nje ne mislijo sprijazniti. To, da se Cerkev ovija v avreolo Božje avtoritete, je ne samo lažno, ampak prva oziroma temeljna blasfemija, zaradi katere Cerkev sploh je, kar je. Zato ni čudno, da jo kakršno koli razkrivanje te prve resnice ves čas kot tako tudi potrjuje. Perverzno je le to, da Cerkev to hkrati tudi sankcionira. Tako se rodi dogma. O očitnem se ne sprašuje, saj na zamolčanju tega temelja počiva cela zgradba Cerkve, ki bi se z javnim priznanjem svoje resnice zrušila. Gre za ideološki ustroj, ki počiva na vedenju vseh, da je Cerkev v osnovi kontradiktorna, le da se pri tem vsi pretvarjajo, da temu ni tako. Zato tudi tisto sfero družbenega življenja, ki ne pristaja na to temeljno laž, preganja kot bogokletno. Cerkev je posvetna ustanova, ki poskuša posameznika preslepiti z ideološkim obratom (sklicujoč se na Boga, ki ga v njej ni), obešenem na sprevrženi gon človekovega uma, zaradi katerega ga vleče prav tja, kjer se nekaj izmika. Dobro razume, kakšno moč ima nad človekom čar dozdevka, pod katerim se pritaji manko. S tem

da združuje Cerkev v sebi take, ki se opijajo z slepečim nihilizmom njene ikonografije in s praznim bliščem njene nemogoče zgodbe, še ni upravičena na kakršno koli privilegirano mesto v družbenem življenju. Če se polasča tega mesta, je to treba videti kot nezakonito nasilje in ga kot tako tudi obravnavati. Cerkev je zgolj ena izmed ustanov zduževanja, ki si je v zgodovini prilastila privilegirane pozicije na krivičen način. To je z nasiljem in goljufijo. Nekaj, kar hoče zdaj legalizirati. To je menda jasno že nekaj stoletij. Ali pa še vedno ne?

6. Ostane nam torej, da se posameznik sooči z Bogom v samoti svoje biti. Iz povedanega je videti, da je to moč le neposredno, predvsem pa zunaj zgodbe, ki jo v temelju določa manko Boga (*zunaj Cerkve!*). Ta Bog zunaj Cerkve ni nikogaršnja materialna lastnina. Je zunaj zgodovine, zgodovinsko pri vse tem je le to, kako si podajamo razumevanje Boga in zgodbo njegovega učlovečenja. Sam Bog je zunaj tega. Izziva našo misel in jo onemogoča v točki spoznanja. Dialog z Bogom je stvar osebnega uresničenja, ki po svetu ne hodi z orodjarjem pričakovanja in z retoriko pogojnika, ampak z govorico, ki navdihuje. Navdih pa ni uresničitev postulatov mreže legitimnosti, ampak mesto kontingence, singularnosti, na katerem človek izstopi iz funkcionalizma podobe samega sebe in vdihne iz vesolja poleg sape tudi neskončnost, ki še ni onemogočena v govorici in za katero ve, ali pa tudi ne. Bog, ki ga človeška zgodba še ni vklonila v besedo ali podobo, pa sam presoja, ali je inštitut sodbe primerni način valovanja njegove luči.